

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-59
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. — Za izdajanje:
mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovi
računi: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-18127

Leto VII. - Štev. 49

Trst - Gorica 11. decembra 1953

Izhaja vsak petek

STO in komunistična nevarnost

Na tiskovni konferenci, ki so jo priredile tržaške nekomunistične skupine, katere se zavzemajo za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja, je med drugimi vstal tudi neki ameriški časnikar; vprašal je, če se vendar ni bati, da bo samostojno Svobodno tržaško ozemlje postalo lahek plen komunistov. O krog tega vprašanja se je nato razvila debata, ki je pokazala, kako razširjeno je naravnost presenetljivo pomanjkanje obveščenosti in samostojnega tehtanja dejstev. Zato ne bo odveč, če si nekoliko ogledamo tržaško vprašanje prav s tega vidika.

Najprej je treba ugotoviti, da bi bilo zanimivo vedeti, kako so razni časnikarji (in kakor oni, verjetno tudi nekateri državniki) sploh prišli do zaključka, da bo morebitna prevlada komunizma v Trstu manj verjetna, če se naše mesto izloči Italiji, kakor pa če ostane samostojno.

Vsa dejstva namreč govorijo proti pravilnosti takega sklepanja. V Italiji sta vendar komunistična in Nemnijska socialistična stranka dosegli pri zadnjih volitvah skupno 35,3 odstotka vseh glasov, medtem ko je ista kombinacija dosegla v Trstu 19,1 odstotka. Istočasno ko je navedena ljudskofrontistična skupina v Italiji pri zadnjih parlamentarnih volitvah zabeležila, v primerjavi s prejšnjimi parlamentarnimi volitvami, povečanje za milijon 424 tisoč 676 glasov ali za 17,5 odstotka, je bilo v Trstu, v primerjavi s prejšnjimi občinskimi volitvami, zabeleženo nazadovanje komunistov za 4 tisoč 590 glasov ali za 13 odstotkov. In kdo je te glasove dobil? Stranke, ki so za neodvisnost Svobodnega tržaškega ozemlja? Tako je ta Fronta za neodvisnost in Tržaški blok zabeležila nepričakovano velik prirastek 10 tisoč 567 glasov ali 64,6 odstotka, medtem ko je Krščanska demokracija, kot glavna profalijanska iredentistična stranka, nazadovala za 6 tisoč 811 glasov ali 10,2 odstotka.

Ze teh borih par števil nam torej z uho jasnostjo pokaže, v kakšnih obdobjih židajo svoje gradove tisti, ki istovetijo pobijanje komunizma na Tržaškem z odpravo Svobodnega tržaškega ozemlja in z borbo za priključitev Trsta k Italiji. Ali ni nesmisel, sprajlati o zemlje, kjer je manj komunizma in kjer komunisti nazadujejo, v okviru dežele, kjer je delež komunistov veliko večji, in kjer komunisti celo napreduje, ter si pri tem celo domišljati, da se na ta način zmanjšuje komunistična nevarnost na področju sedanjega Svobodnega tržaškega ozemlja?

S stališča protikomunistične borbe in vsega svobodoljubnega človeštva pa je tako gledanje zmotno tudi iz drugega, načelno izredno važnega razloga. Naj se poglobimo razdelitveno mejo na sedanjem Svobodnem tržaškem ozemlju kakor koli, vedno se bo zgodilo, da bo dober del prebivalstva, ki so svoji veliki večini ni komunistično, prišel pod komunistično oblast. Če izvajamo prve povojne napake, ko so zavezniški izročali komunistom razne protikomunistične borbe in dopuščali, da se je komunistična oblast razširila tudi na področja, katere so sami zasedli, se v naslednjih letih ni več zgodilo, da bi zavezniški mirno dopustili, kje pa šele, da bi sami tužno sodelovali pri širjenju komunističnih diktatur na nova področja. Po omenjenih povojnih primerih li se torej pri razdelitvi Svobodnega tržaškega ozemlja prvič ponovil star greh tako, kakor da se niso zahodni državniki v vsem tem času prav ničesar naučili.

Svicaški časopisi (»Neue Zürcher Zeitung«) vedo celo povedati, da se med ostalim preučuje tudi »korektura tiskanih mej« v smislu narodnostnega načela, to je tako, da bi se po izvršeni razdelitvi izvedla tudi preselitev obojestranskih narodnostnih manjšin. Ne vemo v koliko je ta vest točna, toda vsekakor je zanimivo, da je nekaj takega letos že enkrat predlagal britanski »Times«. Če bi se to zgodilo, potem ne bi Zahod nosil odgovornosti samo za izročanje doletenih ozemeljskih predelov komunistični oblasti, temveč bi postal v dvomljivi vrstici raja (pa čeprav tičavskega tipa) tudi tiste posameznike, ki bi sicer ostali zunaj. To je za menda tudi nekaj, kar se kaj slabo sklada z zavzemanjem za politične in osebne svobodščine, ki so eno glavnih gesel na praporu zahodnega sveta.

Dodajmo k temu še gospodarsko

PO USPELEM BERMUDSKEM SESTANKU „TREH VELIKIH“

Povezanost zahodnega sveta

Kremeljske špekulacije na razprtije med zahodnjaki neuresničene

Bermudski sestanek so izzvale poleg ostalih nujnosti tudi znane razlike v kopici političnih, gospodarskih in posebno vojaških vprašanj, ki jih nalagajo svetu današnji obrambni napori zahodnega sveta proti komunistični napadalnosti.

Kremeljski zarotniki, ki jih morda danes bolj kot kdaj koli razganja neutešljive strasti po svetovni revoluciji, so v svoje zvijačne načrte postavili postavke nesoglasij, ki so med svobodnimi narodi ne samo razumljive, pač pa celo naravna značilnost vsake demokratične skupnosti. Res je, da vse te razlike težko zavirajo obrambne napore zahodnega sveta, in res je, da se tudi, da se nujnosti včasih zahtevajo posredovanja in izlaganja na najvišji ravni.

Res je nadalje, da takih nesoglasij med vzhodnimi pripravniki in sovjetskimi gospodarjem ni, ker misli Kremelj po vzorih Hitlerja in Mussolinija tako za Moskvo, kakor za Varšavo, Prago, Sofijo, Bukarešto, Budimpešto in Tirano. Morda je edino Peking v omrežju boljševiškega sveta tisti, ki misli še z lastno glavo, kar povzroča veliko vrzel v boljševiških osvajaških načrtih.

Ali pa so kremeljski računi v sovjetskih razdvaljalnih načrtih tudi osnovani? Ali nudijo sovjetske spletke nevarnost za resnejšo razprtijo med zahodnimi zaveznički?

Eno dejstvo je gotovo in tudi nepremakljivo, zgodovinske sorodniške vezi in soudeležba v dveh svetovnih vojnah so ustvarile med vladama anglosaksonskih držav tako trdno povezanost in trajno sodelovanje, kakršnega verjetno svetovna zgodovina ne pozna. Kljub tej načelni osnovi pa brijmo na površje pogostokrat očitni znaki medsebojnega nerazumevanja.

Groba primerjava bi nam morda pokazala naslednje značilnosti britansko-ameriških razlik: Američanom se zdijo Angleži kot star, precej obubošan, vendar še vedno o lastniško godrnjavi stric, ki se neprestano sklicuje na svoje številne življenjske izkušnje. Angležem pa se zdijo Američani kot hitro obogateli nečak kričavega obnašanja, ki se rad ponaša s svojimi krepkimi mišicami in ga je treba stalno opominjati k razsodnosti. Parlamentarne navade v Londonu in Washingtonu kakor tudi tiskane in govorne besede pogostokrat prispevajo k poglobljanju nasprotstev, ki se zdijo mnogo večja, kakor pa so v resnici. Pogostokrat izvenjavo besede Bevana in McCarthya neprimerno glasnejše preko oceana kakor pa utemeljevanja zmernih politikov.

Med Američani in Angleži obstajajo zgodovinsko osnovane razlike v temperamentu, ki zahtevajo kompromisne rešitve ob vsakem vprašanju. Združene države so zrastle po lastnem spoznanju in lastnih dejavnostih in stremiljenja po neodvisnosti. Ameriški državljani kažejo nagnjenja, da težko odstranjujejo z jasnimi, moč in silo izražajočimi sredstvi. Angleži se oskrbujejo s starim izročilom, da za trenutno nerešljive zadeve najdejo vedno primeren »modus vivendi«.

V Moskvi so vse svoje razdvaljalne špekulacije gradili na ameriške protikolonialističnem predsojdu. Ta predsojdek je pogostokrat postavljal na preizkušnjo iskreno prijateljstvo med Rooseveltom in Churchillom, v zadnjem času pa se je že močno obrusil. V Beli hiši je zmagovalo načelo, da je treba n. pr. Indiji zagotoviti samostojnost in da morajo biti vse dejavnosti v kolonialnih področjih usmerjene k ciljem osamosvojitve. Na drugi strani pa so Američani prav v Indiji naleteli na nepremagljive težkoče, ker so prvotno ocenjevali Nehruja kot nekakega azijskega Georgeja Washingtona, kasneje pa se morali prepričati,

propast, v katero bo v primeru razdelitve nezadržno drslo od začelja odrezano ter Benetkam in Genovi na milost in nemilost izročeno tržaško pristanišče. Upoštevajmo revščino in nezadovoljstvo, ki bi temu sledila. Potem se bomo lahko še pomilovalno nasmehnili vsem tistim, ki so se vedno vpraševali, če bo svobodoljubni in demokratični stvari bolj koristilo uničenje ali pa uresničenje Svobodnega tržaškega ozemlja.

da se Indija ne namerava vključiti v protikomunistično fronto.

Glede Zahodne Evrope sta si oboje državi popolnoma soglasni, da je enotnost Zahodne Evrope svetovno strateškega pomena. Otipljiv dokaz za to je Atlantska pogodba, kateri je povojna Britanija posvetila vso svojo pozornost. Mnenja pa se križajo v vprašanju integracije. Čeprav so britanske čete v Nemčiji, v Avstriji in na STO skupno z ameriški, ostaja Velika Britanija ob naporih za evropsko združitev navezana na svoje otočje in na Commonwealth. S tem v zvezi je vprašanje ponovne obojestranske Nemčije, ki navdaja poleg Francije tudi Veliko Britanijo z nezaupanjem. Skoro polno stoletje se britanska diplomacija ukvarja z vprašanjem, kako bi držala v šahu ruskega orjaka, ne da bi pri tem povzročila nevaren porast Nemčije. Američani in Britanci so si soglasni v tem, da si morajo Nemci sami pomagati, braniti svojo lastno državo. London pa bo tudi v bodoče gotovo kazal več razumevanja za francosko in slovensko bojazen pred nemško nevarnostjo kot Američani.

Ob tem vprašanju sta na Bermudih oba evropska partnerja gotovo grizla trd oreh ameriške odločnosti, ki ocenjuje nemško sodelovanje v Evropski obrambni skupnosti bolj iz vojaškega kot političnega stališča. Uradna zaključna poročila o bermudskem sestanku

popolnoma molčijo o jamstvih Eisenhowerja Franciji, da bodo ameriške čete tudi v bodoče ostale v Evropi, kar je pogoj za odobritev pogodbe o EOS po francoskem parlamentu. Prav tako ni v bermudskih sklepih nobene besede o ožji povezavi Velike Britanije z EOS in niti o Adenauerjevih zagotovilih Franciji glede Posarja.

Prav tako se bermudsko poročilo omejuje zgolj na spozdrave hrabrim francoskim četam in trem pridruženim državam, ki se borijo za obrambo Kambodže, Laos in Vietnam. Očitno so se v Parizu nadejali praktičnejših izrazov.

Ameriško zadržanje v svetovni politiki kaže neprimerno radikalnejše preobrate kakor pa britansko, kar pa še ne pomeni, da bi bila ena ali druga lastnost »pravilnejša«. Ko se je n. pr. Churchill l. 1944 dogovoril s Stalinom o razmejitvi vplivnostnih področij na Balkanu, je s tem samo potrdil stoletno britansko politično tradicijo nasproti Rusiji.

Nad temi dogovori v Jalti Američani niso bili posebno navdušeni. Na podlagi teh sporazumov so Britanci intervenirali v Grčiji, nasprotno pa se niso nič kaj razburjali, ko je Stalin zaslužil celo vrsto balkanskih in podonavskih držav in so Američani doživeli največje razočaranje nad svojo lahkovernostjo nasproti komunističnemu zavezniku.

(Konec na 2. strani)

Udor boljševiškega zlata

Borzni posredovalci in ravnatelj emisijskih bank na Zahodu preživljajo v zadnjih tednih nemirne noči. Svobodna tržišča zahodnega sveta je zajela invazija zlata v palicah z vtisnjenimi znaki srpa in kladiva. To najnovejšo orožje kremeljske živčne vojne resno ogroža trdnost tega istega svobodnega zlata, ki se stalno potepa med Tangerjem, Macao, New Yorkom in Parizom. Zaenkrat je debelina tega svobodnega zlata še dovolj obsežna, da lahko prekrje zlato rezerve državnih emisijskih bank zahodnega sveta, ki so izpostavljene moskovskemu zlatemu udoru.

Prizadeti so za sedaj v glavnem spekulanti z zlatom, ki se morajo tolažiti z nadaljnjim padcem tržne napetosti med uradno ceno in svobodnim tečajem zlata. Pred tremi leti so plačevali unčo svobodnega finega zlata po 50 do 60 dolarjev, v začetku tega leta po 48 dolarjev, danes pa velja komaj še 36 dolarjev, in to pri neizpremenljivem uradnem tečaju 35 dolarjev za unčo. Dobiček, ki ga ta razlika ustvarja, ne oplaja samo svobodnih tržišč zlata, pač pa živijo od teh razlik tudi rudniki zlata v Južni Afriki in Ameriki. Ta dobiček se je sedaj zmanjšal od 60 odst. na 1,5 odstotka.

To neprestano zniževanje svobodne cene zlata je potiskalo od začetka septembra dalje prav naraščajočo ponudbo kremeljskih zlatih zalog. Strokovnjaki računajo, da so Sovjeti vrgli na svobodna tržišča v tem času okrog 120 ton finega zlata, da bi na ta način prišli do dragocenih deviz za nakupe potrebnih surovin na Zahodu. Pri tem so Sovjeti ponujali svoje zlato v Londonu celo izpod uradne cene, samo da bi dobili poželjive funte sterlinge. Z njimi so nameravali nakupiti novozelandsko surovo maslo in avstralsko volno. London je kupčijo odklonil iz zaskrbljenosti, da ne bi Britanci na ta način sami sebi podražili surovin, ki jih uvažajo iz obeh svojih dominionov.

Kremeljska zlata ofenziva dokazuje predvsem dvoje zanimivosti: prvič, da Sovjeti potrebujejo surovine (v prvi vrsti za blago vsakdanje potrošnje in za živila), da vsaj delno izpolnijo obljube obletnici Rdeče revolucije. Drugič pa ta pojav dokazuje tudi, da imajo Sovjeti dovolj zlata za tveganja, da prebijejo zahodno blokado surovin. Kakor je znano, zlato ne smrdi, tudi tako ne smrdi, čeprav ima vtisnjen srp in kladivo!

Vprašanje je, če ima Kremelj tudi toliko zlata, da z njim ne prevrtja samo majhnih luknjic v blokadni zavesi, pač pa da bi z zlato invazijo velikega obsega občutno omajal utrjeno vrednost finega

zlata, na katero se zanesljivo opirajo vse veljave zahodnega sveta.

Ze pred skoro letom dni smo v »Demokraciji« obravnavali to vprašanje in poskušali nanj tudi odgovoriti. Če bi hotel Kremelj dejansko nekega dne žrtvovati svoje zlato rezerve z namenom, da temeljito pretrese temelje zahodnih denarnih veljav, potem bi moral svobodna tržišča preplaviti s takimi množinami zlata, da bi se svobodni tečaj zlata pomembno znižal izpod uradne prisilne cene zlata. V tem primeru bi se težko cenljive množine »potepuškega zlata« sprevrle v pravo valutno, politično razstrelivo.

Ali smo že tako daleč v trenutku, ko Sovjeti ponujajo svoje zlato izpod uradne cene? Dosedanji udor sovjetskega zlata na svobodna tržišča je za tako špekulacijo še vedno mnogo prešibak. Na 120 ton ocenjena kremeljska zlata injekcija ni zmogla potisniti 2500-3500 ton debele blazine v zahodnem gospodarstvu svobodno krožečega zlata niti na raven uradnega tečaja. Teh 120 ton sovjetskega zlata odgovarja verjetno eni četrtini letne proizvodnje Sovjetske zveze, če smatramo, da so boljševiki v proizvodnji zlata že nadkričili Južno Afriko.

S primerjavo zlatih zalog, s katerimi razpolaga Sovjetska zveza, nasproti zalogam, ki so v rokah svobodnega sveta, pa je razvidno, da bo Sovjetija ostala še najmanj 50 let daleč za zlato rezervno Zahoda. Strokovnjaki cenijo namreč zlato zaloge Sovjetske zveze na 4000 do 5500 ton, medtem ko znajo rezerve Zahoda 28 tisoč ton zlata.

Neprijetne pa bi lahko postale nadaljnje večje sovjetske ponudbe zlata na svobodnih zahodnih tržiščih na nekem drugem poprišču. Sovjetska ofenziva zlata bi lahko sprevrnila južno-afriške rudnike zlata do nerentabilnosti obratovanja. Ze danes živijo ti rudniki zgolj od izkupiclov, ki jih dobavljajo razlike med uradno ceno zlata in povišanimi tečaji na svobodnih tržiščih. Del proizvodnje južno-afriških rudnikov zlata je namreč sproščen in prihaja na svobodna tržišča zlata, medtem ko je drugi del proizvodnje na razpolago prisilni oddaji po nespremenljivi uradni ceni. Če bi cene na svobodnih tržiščih zaradi sovjetskega zlatega pritiska še nadalje popuščale in se uravnotežile z uradno ceno zlata, potem bi morali južno-afriške rudnike zlata zaradi nerentabilnosti zapreti ali pa jih subvencionirati.

Svobodni svet pač ne pozna več suženjskega dela in zato tudi ne more resno konkurirati s sovjet-

Odmevi v tuiini

V našem predzadnjem uvodniku smo orisali odmev najnovejših krize tržaškega vprašanja med našimi rojaki v tujini. Danes dodajamo še nekaj dokumentov, ki dopolnjujejo naša izvajanja in dokazujejo pravilnost iznešenih trditvev.

Izjava SNO

Washington, 13. nov. 1953.

»S skrbjo zasledujemo neenako borbo za najosnovnejše pravice, ki jo bijejo slovenske narodne manjšine v drugih državah za svoj narodni obstoj in kulturno dediščino.

Ob načrtu, da se s priključitvijo tržaškega ozemlja Italiji ustvari v le-tej novo področje za zatiranje tam živčih Slovencev, izjavljamo, da se s takšno obsodbo na smrt tržaških Slovencev ne bomo nikoli pomirili.

Kulturni svet, ki je izkazoval svojo naklonjenost zatiranim narodom, bo tudi v primeru slovenskih narodnih manjšin moral slediti tej zgodovinski logiki in dokazati, da mu zaščita zatiranih ni zgolj prazno geslo.

Zahtevamo, da se organizira v mirovni pogodbi določeno Svobodno tržaško ozemlje. V njem se bodo morale predvsem popraviti Slovincem težke krivice, ki so jih pretrpeli pod Italijo. Pod mednarodnim nadzorstvom naj jim bo omogočen svoboden razvoj, vreden kulturnega naroda.

Narodni odbor za Slovenijo v izgnanstvu objavlja to izjavo kot minimalni narodni program, v o-

kviru katerega bo vedno stremel, da se zaščiti narodno življenje vseh rojakov, ki delé usodo narodnih manjšin.«

Predsednik:
Dr. Miha Krek
(Slov. ljudska stranka)
Podpredsednika:
Dr. Celestin Jelenc
(Socialistična stranka)
Dr. Bogumił Vošnjak
(Slov. demokr. stranka)

Izjava Sveta za osvoboditev narodov Jugoslavije

New York, 20. nov. 1953.

»Glede na to, da leži tržaško ozemlje na etnično neustaljeni meji med italijanskim narodom in narodi Jugoslavije,

glede na to, da ima Trst važno srednjeevropsko gospodarsko funkcijo, ki bi je niti današnja Jugoslavija niti današnja Italija ne izvajali v interesu njegovega naravnega zaledja, in

glede na to, da razdelitev tržaškega ozemlja ne bi uničila trenj na tem prostoru in ne bi prispevala h konsolidaciji tega teritorija,

Svet za osvoboditev narodov Jugoslavije smatra, da je v interesu miru v Evropi:

a) da tržaško ozemlje ohrani svojo neodvisnost in integriteto, ustvarjeno in zajamčeno v mednarodni pogodbi in dogovorih;

b) da je v interesu Združenih narodov, da Varnostni svet izpolnjuje dolžnosti, ki mu jih nalagajo mednarodna pogodba in dogovori in da poskrbi, da se zagotovi prebivalstvu celotnega tržaškega ozemlja neomejeno uživanje demokratičnih svobod;

c) da je v skladu z načelom pravičnosti, da prebivalstvo tržaškega ozemlja tudi sodočla (v skladu z listino Združenih narodov) o usodi tega področja na način, ki ga samo želi.«

Dr. Ludovik Puš
predsednik Sveta
Inž. Gligor Tašković
tajnik Sveta

Akcija v Parizu

Jugoslovanske demokratske organizacije v Parizu so organizirale 12. novembra posebno manifestacijsko zborovanje, na katerem so povedale svoje mišljenje o tržaškem vprašanju. Zborovanje je vodil bivši francoski minister Paul Bastide, izčrpen referat o Trstu, njegovi zgodovini, narodnostnih in gospodarskih problemih pa je podal znani francoski strokovnjak za vzhodnoevropska vprašanja, Alfred Moussé. Od Jugoslovancev so govorili g. Fran Erjavec, N. Cretnik, M. Vučetić in dr. Zivko Topalović. Jugoslovani so podčrtali popolno solidarnost vseh jugoslovanskih narodov in njihovo odločnost, da se uprjo italijanskim imperialističnim zahtevam. Ob zaključku zborovanja je bila izglasovana resolucija, v kateri se zahteva za Trst evropske rešitve in internacionalizacija.

Zveza jugoslovanskih demokratičnih pisateljev in novinarjev pa je v Parizu izdala zapuženo publikacijo »La documentation serbe, croate et slovène pour Trieste 6-tat libre«, v kateri so objavljene vse najvažnejše izjave jugoslovanskih emigrantskih voditeljev in skupin, ki so vsi, kot en mož, za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja in proti izročitvi Trsta Italiji. V njej so zastopana vsa najpomembnejša imena jugoslovanske emigracije: dr. Vladko Maček, predsednik Hrvatske seljačke str.; dr. Juraj Krnjević, tajnik Hrvatske seljačke stranke; dr. Miha Krek, predsednik Slovenske ljudske stranke; dr. Zivko Topalović, predsednik Jugoslovanske socialistične stranke; znani kipar Ivan Meštrović; bivši ministrski predsednik Slobodan Jovanović; predstavnik Srbske radikalne stranke Stevan Trivunac; poleg njih pa cela vrsta raznih najprezentativnejših političnih in kulturnih organizacij jugoslovanske emigracije.

Nov jugoslovanski predlog?

Poročajo, da je Jugoslavija spet izročila zahodnim veleilam nov predlog za sklicanje petstranske konference ob priznanju njene diplomatske enakopravnosti z Italijo glede področja A.

Baje Jugoslavija predlaga, naj bi med ali celo pred konferenco prišli novi italijanski funkcionarji v Trst, jugoslovanski pa istočasno v ostale slovenske kraje tržaške okolice.

VESTI z GORIŠKEGA

Krščanska demokracija proti slovenščini tudi v cerkvi

Razni italijanski listi, med temi »Messaggero Veneto« od 1. t. m., so poročali, da je bil na videnski prefekturi sestanek županov slovenskih občin iz nadiške doline. Na tem sestanku so obravnavali spomenico Slovencev v Italiji na Organizacijo združenih narodov z zahtevo po spoštovanju vseh njihovih pravic po rimski vladi.

Na sestanku so župani sklenili tudi, protestirati proti navedeni zahtevi Slovencev in odločno zavrniti šolski pouk slovenske materinščine. Ta svoj protest in to svojo zavrnitev so omenjeni župani poslali na Organizacijo združenih narodov.

Hkrati pa so gospodje župani te svoje proteste in odklonitve dali izglasovati tudi občinskimi svetovi, z dodatkom, da se duhovniki pozivajo, naj slovenščino odpravijo tudi iz cerkvenih obredov! Tudi to so namreč sklenili na prefekturi!

Tako so tudi storili! In duhovniki iz Srednjega so že prejeli zupnovno pismo s pozivom, naj uporabo slovenščine v cerkvi odpravijo!

Hkrati so vojaškim edincem v nadiški dolini ukazali, naj demonstrativno zapustijo cerkev, ko bodo iz ust duhovnika slišali prvo slovensko besedo! Tako se je tudi zgodilo. V Sentenartu, v Topolovih in v Srednjem so vojaški stopili v cerkev pod vodstvom častnika. Ko pa so duhovniki prešli iz razlage evangelija v italijansko na slovenščino, je častnik stopil iz cerkve, za njim pa tudi vsi ostali vojaški. To se je dogodilo na treh različnih krajih v enem in istem dnevu. Zato ni moči govoriti o kakem spontanem protestu vojakov, ampak o uradnem ukazu, naj tako ravna. Saj so vojaški dobro dva meseca prej mirno poslušali tudi slovensko razlago evangelija, ne da bi niti eden stopil iz cerkve ali kako drugače protestiral.

Z zadovoljstvom je »Messaggero Veneto« od 1. t. m. poročal tako o sestanku na prefekturi kakor o sklepih županov in občinskih svetov ter o ravnanju vojakov. Trdil je, da vojaški pač ne morejo trpeti, da bi poslušali jezik, s katerim jim

od onstran meje žugajo. To naj bi bilo lisičje opravičilo za uradno vojakom dano navodilo!...

Toda zadeva se krščanskim demokratom ni obnesla, kot so upali in pričakovali, kajti domače slovensko ljudstvo je sklepe občinskih svetov in nespoštljivo ravnanje vojakov ostro obsodilo ter tako pokazalo, da svoje materinščine ne pusti teptati in zasramovati. V kolikor smo mogli do sedaj izvesti, se niti duhovščina ni dala premotiti po omenjenih sramotnih ukazih.

Zato je »Messaggero Veneto« od 6. t. m. prisiljen k umiku in se v dolgem članku izmika, da so pravzaprav vojaški cerkev zapustili ne tedaj, ko je duhovnik evangelij razlagal v domačem slovenskem »dialektu«, ampak ko je za boljše razlago uporabil pristne slovenske ljubljanske besede; kar pa da je moral storiti, ker domače narečje ni na izrazih bogato!...

Pomislite! Italijanski vojaški, večina južnjaki, ki niti italijansko ne obvladajo, naj bi bili ne nadomestili postali taki modrijani, da bi razumeli ne le slovensko beneško narečje, ampak celo pristno slovenščino!

Ta »Messaggero« naivni izgovor in sploh ves njegov članek pričata, da se je nekaj zgodilo, kar sili njega in, upamo, tudi uradne kroge k umiku, saj pravi, da »od naše strani želimo to zadevo zaključiti z vabilom k pomirni duhovni«.

Toda iz »Messaggerovega« članka izhaja, da bi ta »pomiritev duhovna morala pomeniti le spremenitev taktike za popolno odpravo slovenščine tudi iz cerkve!

Omeniti moramo tudi, da so se župani najprej zbrali pri senatorju Pelizzu v Cedadu, ki je Italijan in vnet krščanski demokrat. Ko so se župani pri njem precej časa pomudili... jih je on osebno spremljal na prefekturo, kjer so, kot smo povedali, »prostovoljno« sprejeli znane sklepe.

To pomeni, da se v dolini Nadiše ne bi zgodilo ničesar proti Slovincem in njihovi slovenski materinščini, če bi se proti prvim in proti drugi ne borili prav krščanski

ski demokrati, ki imajo oblast v rokah.

Senator Pelizzo pa ima sorodnika duhovnika v neki cerkvi v nadiški dolini, kjer žive sami Slovenci. Ta duhovnik slovenščine ne obvlada in mnogih Slovencev ne more niti spovedovati. Pa vendar tiči v tem kraju!

Slovenci nimamo senatorjev in prefektov, ki bi nam narekovali, kako naj se v obrambi naših pravic ravnamo. Zato je razlika med slovenskim spontanim nagibom in prostovoljno odločitvijo za proteste v svet ter italijanskim uradnim pozivom županom, kako naj proti Slovincem in slovenščini nastopajo.

Moramo pa le poudariti, da ne bomo zmagali, ker se le nam trpinimo obeta pravična zmaga, kajti pravica je na naši strani!

Pokojsnine in podpore

Za nekdanje delavce v Nemčiji je Zavod za socialno skrbstvo dosegel znatne olajšave za razna izplačila podpore in pokojnine.

Tako imajo sedaj ti delavci pravico do posebne podpore zaradi nezgode na delu ali bolezni, ki je nastopila zaradi dela. Imajo tudi pravico do pokojnine zaradi invalidnosti, starosti ali smrti.

Kogar stvar zanima in je dejansko nekdanji delavec v Nemčiji, mora takoj vložiti prošnjo z vsemi potrebnimi dokumenti v zavod za nezgode v Rimu (za nezgode in bolezni) ali pa na Zavod za socialno skrbstvo v Rimu.

Oprostitev šolske telovadbe

Po navodilih Ministrstva za vzgojo morajo otroci, ki iz zdravstvenih razlogov ne morejo uspešno prisostvovati pouku telovadbe, nasloviti prošnjo na šolsko skrbništvo že v prvih mesecih šolskega leta. V izjemnih primerih bodo šolske oblasti dovolile stalno oprostitev.

Položaj italijanskih komunistov

Londonški »Times« je pred kratkim prinesel zanimive podatke o komunizmu v zahodnoevropskih državah.

Iz teh podatkov, ki so brez dvoma zelo natančni in objektivni, je jasno razvidno, da je Italija edina demokratska država, kjer komunizem po vojni napreduje in je tako Italija v čudnem, paradoksnem položaju, da je namreč njen vpliv v mednarodnem političnem življenju bolj v korist vzhodne sovjetske politike kot v korist zahodnih demokracij.

Rdečega sindikalista Di Vittoria upravičeno smatrajo za močnejšega od Pella samega, saj lahko nemoteno ohrani življenje in delovanje vse Italije, kadar koli se mu zljubi, ker se mu oblasti ne upajo prekrizati načrtov, kot so to storile francoske oblasti, ki so zaprle voditelja francoskih komunističnih sindikatov.

Med vsemi 17 državami Zahodne Evrope ima Italija sama dve tretjini vpisanih komunistov. Od 12 milijonov komunističnih volivcev v omenjenih državah Zahodne Evrope, jih je kar 6 milijonov v Italiji, in od 327 komunističnih poslancev v Zahodni Evropi jih je v Italiji 143!

Z upravičeno nezaupljivostjo gleda torej zahodni svet na politični razvoj v Italiji, kjer komunizem napreduje kljub izdatni podpori, ki jo za zlasti Amerika tako širokogrudno nudila in jo »nudi, da bi rešila italijanski narod pred prostovoljno katastrofo.

Bo zmožna sedanja demokratska vlada preprečiti polom? Zakaj je njeno prizadevanje v boju proti komunizmu tako brezuspešno? Kaj pa vloga katoliške Cerkve v tem boju na življenje in smrt? Morda je pa zgrešena taktika že od prvega začetka!

Štipendije za vojne sirote

Pokrajinski odbor vojnih sirot sporoča, da je razpisal natečaj za tisoč štipendij za vojne sirote za tekoče šolsko leto. Štipendije so: 400 za nižje srednje šole po 20 tisoč vsaka; 400 za višje srednje šole po 25 tisoč vsaka in 200 za vseučilišča po 50 oziroma 75 tisoč vsaka.

Prošnjo je treba vložiti do konca tega meseca na sedež Pokrajinskega odbora vojnih sirot v Gorici, Corso Italia 17.

Za zdravljenje raka

Kot smo že poročali, ima goriška Civilna bolnišnica določeno količino radiuma — doslej najuspešnejšega sredstva proti raku.

Pretekli teden so pa krajevni zastopniki in vodstvo bolnišnice sklenili, ustanoviti posebno ambulanto, opremljeno s sodobnimi napravami za raziskovanje in ugotavljanje početkov obolenj na raku. Tako bo s pravčasno ugotovitvijo bolezni mogoče rešiti marsikatero življenje.

Zdravniška oskrba

Zadnji Uradni list objavlja zakon, ki določa, da bodo odsej delujoči zdravniške oskrbe tudi državni upokojenci in člani njihovih družin do 21. leta starosti.

Usposobljenostni izpiti

Po novem zakonu bodo odsej profesorski usposobljenostni izpiti za poučevanje na srednjih šolah pri šolskem skrbništvu. Komisijo bodo sestavljali univerzitetni profesorji in ravnatelji srednjih šol.

fesorji in ravnatelji srednjih šol. Zakon tudi določa, da dobe izpričevalo usposobljenosti vsi tisti profesorji, ki poučujejo kot poverjeni (»incaricati«) najmanj pet let na srednjih šolah in so dokazali didaktične zmožnosti.

Socialno skrbstvo za kmetovalce

Parlament bo v kratkem razpravljal o zakonu, ki predvideva ustanovitve nove bolniške blaginje, ki bo izplačevala invalidnim in starostno podporo neposrednim obdelovalcem, polovinarjem in najemnikom.

Zimska pomoč

Pokrajinski oddelek mednarodne pomoči je izdelal načrt za to zimo. Po tem načrtu bodo med drugim to zimo razdelili hrano za 4 tisoč 500 oseb in prehranili 800 revežev v raznih sirotiščih in zavetiščih.

Obvezno cepjenje proti silnavki

Goriški prefekt je te dni izdal odlok o obveznem cepjenju goveje živine proti silnavki. Ta odlok velja za goriško in sovedenjsko občino. Vsi lastniki goveje živine so pod kaznijo dolžni poskrbeti, da bo njihova živina cepljena do konca januarja 1954.

Cepivo bodo razdelili brezplačno občinskemu živinovodstvu, kateremu bo moral gospodar plačati le sto lir za vsako cepljeno govedo.

Trinajsta plača

Državni upokojenci in upokojenci Zavoda za socialno skrbstvo bodo ta mesec prejeli tudi trinajsto plačo. Za državne upokojence so določeni dnevi od 16. do 19. decembra, in sicer po sledečem abecednem redi: 16. dec. od črke 4 do E; 17. dec. od F do M; 18. dec. od N do R in 19. dec. od črke S do Z.

Za upokojence Zavoda za socialno skrbstvo pa: 11. decembra od črke A do E; 12. dec. od F do M; 14. dec. od N do R in 15. dec. od S do Z. Končno bodo letos prejeli trinajsto plačo tudi upokojenci bivše Avstrije. Ti bodo prejeli posebno poštne položnice od 16. do 21. dec.

„Dohodki“ prostega pasu

Kot poročajo krajevni časopisi, bo za goriški prosti pas ostala nespremenjena cena semenskega olja, ki prihaja iz tujine. Tako bo v Gorici tudi nova cena še vedno 280-290 lir za liter, medtem ko bo drugod približno 100 lir dražja. Teh 100 lir na liter žrtvuje vlada Gorici, ki s tem prihrani na celotni letni količini približno 150 milijonov lir. Ti milijoni so samo za semensko olje. Koliko jih je pa za vse ostale predmete prostega pasu in kam gredo vsi ti težki milijoni?!

Za avstroogrske upokojence

Poslanec Morelli je v rimski zbornici predlagal, naj se pokojnine bivših avstroogrskih uradnikov izenačijo z italijanskimi.

Za rešitev brezposelnosti

Kot izredno pomoč brezposelnim za to zimo je vlada odredila posebno podporo podjetjem in občinam, ki bi pričele z delom do 31. januarja 1954. Tem podjetjem, ki bi zaposlila brezposelne to zimo in bi gradila javne objekte, šole, ceste, in podobno, bi vlada plačala polovico stroškov.

Načrte podjetij bi morali naj-

Dialektika „Soče“

V petek 20. novembra je »Demokracija« priobčila članek »Politične zablode«, v katerem sem pokazal, kako Tito in njegova komunistična družina uničujeta Svobodno tržaško ozemlje in ponujata Trst Italiji. Sopotniki-priskledniki pa lajajo v luno: »Življenje je dolgo, Trsta ne damo!« in »Nikoli več pod Italijo!«

To je res hkrati varanje ljudstva na eni strani, na drugi pa politična zabloda!

Članek, ki ga je »Demokracija« objavila, je zadel v živo »Sočo«, ki je 28. novembra odgovorila s člankom »O političnih zablodah«, s katerim skuša trditi, da sta Tito in njegovi komunisti še vedno proti izročitvi Trsta Italiji!

Počakal sem teden v nadi, da se »Soča« vendarle prepriča, da je v zmoti. Pa nič. Medtem je Tito zopet govoril in zopet poudaril, da je pripravljen izročiti Trst Italiji. Tako daleč smo že, da je umak-

nil čete, ki bi morale vkorakati v Trst ob vstopu prvega italijanskega vojaka! Ne samo to, ampak že dopušča celo to, da stopi Italija v Trst še pred pričetkom konference, ki naj razkosa STO-ja sankcionira, pod pogojem, da istočasno tudi on zasede kraške vasi.

In sopotniki vseh vrst še naprej lajajo v luno, da Trsta ne dajo! »Soča« pa ponižno meketa, da je Tito za... kondominij, oziroma za internacionalizacijo mesta!...

Dialektika je prav tista politična zabloda, nesramna in lažniva, o kateri govori moj članek v »Demokraciji« od 20. novembra!

Ne, tisti moj članek ni bil napisan pod vtišom »proglasa DFS za mirno in pravično rešitev tržaškega vprašanja in za izboljšanje sosedstvenih odnosov med Italijo in Jugoslavijo«. Bil sem in sem še vedno prepričan, da je omenjeni »proglas« narekoval strah zaradi odvzetih potnih listov.

»Proglas« je imel namen, doseči vrnitev potnih listov, nič drugega! V ostalem pa naj si »Soča« ne dela utvar, ker ni nihče, ki ima oči odprte, in ušesa, da sliši, verjel v druge namene tega proglasa. Jaz bi rekel, da je za ta proglas bil denar zavrnjen!

Vendar mi »Soča« v svojem članku potrjuje, da gre za razkosanje STO-ja. Hvala lepa za uslugo, toda o tem sem že bil prepričan, ko sem svoj članek objavil.

Kar se pa tiče trpljenja jugoslovanskega ljudstva pod komunističnim policijskim režimom, se »Soča« skuša z dialektično potezo izmakniti od točnega odgovora. Seveda, ker pač ve, da je jugoslovansko ljudstvo ubodano, in da mora pod »socialistično«, to je komunistično vlado, Jugoslavija žito uvažati, medtem ko ga je pod »izkoriščevalnim režimom buržujev in kapitalistov« v znatnih količinah še izvažala!

Tudi v tem vprašanju vlada velika zabloda, kajti Titov komunistični tisk se roga Sovjetom, češ da imajo nižje odstotke pridelka kot leta 1928, ne vidi pa, da je isti priradelek v Jugoslaviji še mnogo nižji, in sicer prav v primerjavi z letom 1928!

Rekel bi, da ne gre samo za politično zablodo, ampak tudi za hinvščino in licemerstvo!

»Prenasičeni komunisti in njihovi sopotniki res ne vidijo stradanja drugih. S tem pa ni še rečeno, da je stradanje odpravljeno!

Kaj pa na uvodnik »Reciprociteta« ali Slovincem pod Italijo iste pravice kot Italijanom pod Jugoslavijo?!, ki ga je priobčila tudi »Demokracija« od 20. novembra »Soča« ne misli odgovoriti?... Peče, kajne?!

Slovenske matere sin

Povezanost zahodnega sveta

(Konec s 1. strani)

Danes pogostokrat padajo očitki s strani Američanov in Evropejcev proti Angliji, češ da ne kaže nobenega posebnega zanimanja za usodo podjarmljenih narodov. S svoje strani odgovarjajo Angličani, da trenutno ne vidijo nobenega drugega izhoda, razen izbruha tretje svetovne vojne, ki bi te narode lahko osvobodila. Ali je mogoče trajni mir brez osvoboditve Vzhodne Evrope, je vprašanje, na katerega večina Britancev ne daje jasnega odgovora.

To vprašanje so bermudski zborovalci odpravili z izjavo, »da ne morejo potrditi sedanje razdeljenosti Evrope, ki ni upravičena in ne more biti trajna. Upamo, da se bo v primerem času naša miroljubna sredstva, ki bodo deževala Vzhodni Evropi ponovno vrnila vlogo svobodnih narodov v svobodni Evropi«.

Morda je najvažnejši tisti del bermudskih sklepov, ki obravnava vprašanje sestanka štirih zunanjih ministrov v Berlinu. Poročilo pravi: »Naše tri vlade ne bodo zamudile nobene priložnosti za zmanjšanje napetosti, ki razdvaja svet... Če bomo ostali močni, združeni in vztrajni, bo mogoče postopoma rešiti vsa težava vprašanja. V tem duhu smo preučili zadnjo noto sovjetske vlade in odobrili besedilo naših odgovorov, ki naj bi dovedli do bližnjega sestanka štirih zunanjih ministrov. Verujemo, da bo ta sporazum pomenil napredek k združitvi Nemčije v svobodi, pa tudi k sklenitvi avstrijske državne pogodbe in rešitvi drugih mednarodnih vprašanj«.

Odprto je vprašanje, če bo Molotov zopet poskušal pripeljati v Berlin Mao Tse-tunga ali se bo temu zaenkrat odpovedal. Ključ za berlinski sestanek leži prav v rokah Molotova.

Najtežje razlike med Londonom in Washingtonom so še vedno v vprašanju Daljnega vzhoda. Pa tudi te razlike so Sovjeti močno pretiravali. Pogledi Britancev na vprašanja komunistične Kitajske se diametralno razlikujejo od ameriških težej. Tudi ameriška politika nasproti Japonski ni v soglasju

z britansko koncepcijo. Velika Britanija goji v obeh vprašanjih posebno obzire do Indije, ki ostaja še vedno trdno navezana na britansko krono. Skupni ameriško-britanski nastopi na Koreji pa so te razlike znatno zmanjšali. O teh vprašanjih govori bermudsko poročilo takole: »Pregledali smo položaj na Daljnem vzhodu. Nepsredni cilj naše politike ostaja skilcanje politične konference, ki jo predvideva sporazum o premirju na Koreji. To bo sredstvo, da se doseže mirna rešitev korejskega vprašanja in napredek v urejanju normalnejših pogojev na Daljnem vzhodu in jugovzhodni Aziji«.

Tržaško vprašanje na Bermudih verjetno ni močno zaposlilo treh velikih zborovalcev, ker tvorijo samo po sebi del vprašanj, ki so jih tri velesile morda v zadnjem trenutku — po sovjetskem pristanku na konferenco štirih — odložile prav za to priložnost.

Splošni zaključki bermudskih svetovanj, ki jih uradna poročila tako skopo in prikrito obravnavajo, se bodo izkristalizirali verjetno šele v bodočih mesecih. Vsekakor je verjetno, da so morali trije veliki v zadnjem trenutku bistveno spremeniti svoje programsko delo in ga prevsem razdeliti v dvoje rešitev. Ena rešitev za primer, da bi berlinska konferenca štirih vendar enkrat rodila pozitivne uspehe in v resnici vsaj zmanjšala, če že ne odstranila napetosti med Vzhodom in Zahodom. Druga rešitev pa verjetno predvideva politične, gospodarske in vojaške smerice, če bi berlinska konferenca ostala zgolj propagandno žarišče Moskve, kot se je to pri takih konferencah doslej še vedno dogajalo.

V vsakem primeru nakazuje bermudski sestanek, da so kremelske špekulacije na razprtje med zahodnimi zavezniki zaenkrat prav toliko vredne kot kremelske pobojne želje, da bodo zahodni svet pokončale gospodarske krize. Te pobojne želje so med komunisti vsega sveta boljšešiške dogme, ki imajo isto vrednost kot tolklokat napovedane in nikdar izpolnjene obljube komunistične blaginje.

NEKAJ ZA RADOVEDNEŽE

POGREB ZA MACKO JE ZAHTEVALA

V Neaplju je pretekli teden neki starki poginila macka. Starka je odredila žalovanje in naročila cerkveni pogreb. Ko pa je duhovnik zapazil, da leži v krsti macka namesto človeškega mrljca, se je nejevoljen odstranil.

UGRABILI IN UMORILI SO OTROKA

Neki Hall in njegova prijateljica Heady sta v Združenih državah Amerike ugrabila otroka Bobbyja, da bi izsilila od njegovih staršev veliko vsoto dolarjev. Bobbyjev oče je za rešitev Bobbyja položil 600 tisoč dolarjev. Toda Bobbyja ni bilo nazaj in končno so ga našli zakopanega v nekem vrtu.

Hall in Heady sta bila te dni osojena na smrt s plinom in bosta usmrčena 18. decembra. Heady je izrazila željo, da bi še pred smrtjo poročila Halla! Oblastva pa ji te želje ne bo izpolnila.

ZRAKOPILOV Z BRZINO 2124 KM NA URO

Amerikanec Scott Crossfield je pretekli teden poletel v zrak 18 tisoč metrov visoko in letalo »Skyrocket« vodil z brzino 2124 km na uro. Tako brzino, ki je dvakrat

večja od zvoka, pa je Scott Crossfield držal samo za tri minute in je v tem tako kratkem času porabil nad trideset kvintalov goriva.

ODKRILI SO ZAKLAD

Neki perzanski pastirji so v visoki planinski jami odkrili velike usnjate jaklje polne zlatih kovancev. Menijo, da so jih tam pustili kakšni trgovci iz časov beneške republike, ko so bili morda napadani od roparjev.

UMORIL JE PETNAJST ZENSK

Na Japonskem so prijeli nekega Genza Gurita, ki je od leta 1947 dalje umoril 15 žensk.

»Pred nedavnimi pa so na Japonskem na smrt obsodili nekega Kodaira, ki je umoril pa 12 žensk.

V FRANCJI SO ZAPRLI VOJDO KOM. SINDIKATOV

V Franciji so pred kratkim zaprli tajnika splošne sindikalne konfederacije, Prachona, ki so ga iskali skozi dve leti. Osumljen je protidržavne zarote.

Ta sindikalna konfederacija je v rokah komunistov. Da so Prachona lahko prijeli, ko se je skrivaje udeležil neke seje, je policija uporabila kakih štiri sto policistov.

Vsakovrstno pohištvo:

SPALNICE - JEDILNICE - KUHINJE ITD. — PO NAROCILU IZVRŠI VSAKO DELO — POROSTVO ZA DOBER NAKUP — TOVARNISKE CENE — DELO SOLIDNO — DOMACA TVRDKA

Tovarna pohištva Tel. 32

PRINČIČ
KRMIN
Cormons - prov. Gorizia

VESTI s TRŽAŠKEGA

Trst in južna Tirolska

Tik pred 8. oktobrom, ko je Pella že imel obvestilo ameriške vlade, da se pripravlja nekaj usodnega, je menil, da bo najučinkoviteje pobijal jugoslovanske obtožbe o italijanskih nacionalističnih manipulacijah na Tržaškem s tem, da glede tega področja zahteva plebiscit, pri katerem bi sodelovali samo tisti, ki so tukaj bili rojeni najkasneje do konca l. 1918. Pella se je oslanjal na statistične podatke iz l. 1911, po katerih sta se dve tretjini tržaškega prebivalstva posluževali italijanske kot običajnega jezika. Zaključil je zato, da morajo vsi tisti, ki se poslužujejo italijanske kot običajnega jezika, priti pod Italijo.

Ko je Pella izrekel ta predlog, je nedvomno sodil, da bo tako pred vsem svetom na najvidnejši način osvetlil, kako Italijani spoštujejo, Jugoslovani pa gazijo načelo o samoodločbi narodov. Pella je skratka hotel prikazati, kako Italija zastopa stališče, da bi se revizija mirovne pogodbe morala oslanjati samo in izključno na voljo prizadete ljudstva, vendar se je pa takoj podvil, da bi temu izrazu svobodne volje postavil določene meje. Kajti po njegovem pojmovanju naj bi bil plebiscit dvostranski in ne tristranski. Možnost glasovanja za Svobodno tržaško ozemlje je že vnaprej odklonil.

To Pellovo stališče je pa imeo svojo šibko stran, svojo Ahilovo peto: in prav na to je meril jugoslovanski odgovor. Če že mora priti do plebiscita — so odgovarjali iz Jugoslavije, — zakaj naj bi ne bil tristranski? In ker je vse področje izven Trsta čisto in izključno slovensko in ima tudi po italijanskih statistikah iz l. 1921 nedvomno slovensko prebivalstvo (kar so vrhu tega potrdili tudi volilni izidi iz l. 1949 in 1952), zakaj se plebiscitno glasovanje ne bi omejilo le na mesto Trst in na tiste, ki so bili tamkaj rojeni ne kasneje kot l. 1918, in zakaj ne bi to glasovanje zajemalo tudi tretjo možnost odločevanja za tržaško neodvisnost?

Toda beseda »plebiscit« je odjeknila tudi na Zahodu.

V Južnem Tirolu je domače, nemško prebivalstvo izpostavljeno nevarnosti raznarodovanja po vedno večjem številu italijanskih priseljencev. Zakaj bi naj se plebiscit vršil tudi tamkaj, v Južnem Tirolu?

Avstrija nasproti Italiji nima tako močnega položaja, kot ga ima danes Jugoslavija. Do avstrijske mirovne pogodbe in njene ratifikacije je namreč še dolga pot! Za dosego te pogodbe italijanska podpora sicer ni neobhodno potrebna, toda Avstrija je danes v takem položaju, da se raje izogiba vsaki mednarodni težavi, ki bi mogla Sovjetski zvezi služiti kot povod za nadaljnje odlaganje svojega pristanka na sklenitev pogodbe.

Vendar se pa v sami Avstriji že čujejo glasovi, ki zahtevajo samoodločbo za Južno Tirolsko. In kar je za nas še zanimivejše, nezadovoljstva zaradi podvrženosti italijanski samovolji ne kažejo le glasili južnotirolskih Nemcev »Dolomiten« in »Volksbote«, ki izhajata v Italiji, ampak je bila na pobudo novozvoljenega tirolskega deželnega glavarja, Alojzija Graussa, seja deželnega zbora v Inostu, na kateri so ožigosali postopek Italijanov z južnotirolskimi Nemci.

V Inostu je pa nezadovoljstvo Tirolcev z italijanskim nasiljem na Južnem Tirolskem (kjer je italijanska politika narodnega in gospodarskega razlaščevanja spravlja v nevarnost nemški značaj doslej nemških mest, kot so Bogen, Brixen in Meran) dobilo izraza celo v uličnih manifestacijah. Stari narodni borec in nekdanji poslanec ter zastopnik v rimskem parlamentu, profesor Eduard Reut-Nicolussi, je ob tej priliki tudi dvignil svoj glas kot protest proti načinu, kako Italijani izvajajo obljubljeno enakopravnost južnotirolskih Nemcev.

Obtožbe so za nas važne v toliko, v kolikor se za las skladajo z obtožbami, ki jih mi sami brez vsakega stvarnega uspeha dvigamo pred Varnostnim svetom.

Ustvarjanje staršev, ki pošiljajo svoje otroke v neitalijanske šole, razlaščevanje nemške posesti v korist italijanskih državnih ustanov in podjetij domnevno obkrožnost narave, preprečevanje povratka rojenih južnih Tirolcev, ki so se bili izselili v času fašizma, ter sploh preprečevanje doseljavanja iz Severne Tirolske v kraje Južnega Tirola, to so glavne avstrijske pritožbe. Mnogim rojenim južnim Tirolcem pa ne priznavajo

niti italijanskega državljanstva, zaradi česar jim ne dajo političnih pravic v rojstnem kraju!

To vse se dogaja tudi nam v Trstu in niti ne pod neposredno italijansko upravo kot v Južnem Tirolu, ampak pred očmi samih Angloameričanov na področju, na katerem bi morala vladati ona ista narodna enakopravnost, ki nam je na papirju sicer zajamčena, v resnici pa prav tako malo spoštovana kot v Južnem Tirolu. Ena izmed nemških pritožb pa zasluzi, da jo posebej osvetlimo, in sicer pritožbo o umetnem italijanskem naseljevanju na škodo nemškega življa.

Medtem ko je bil Trst za časa Avstrije odprto mesto, enako pristopno avstrijskim kakor tujim državljanom, je danes Trst po eni strani široko odprt italijanskemu doseljivanju, neizprosno pa zaprt doseljivanju iz slovenskih krajev. Italijani so se vse do l. 1914 nemoteno mogli naseljevati v mestu, po desetletnem bivanju so jim pa na osnovi zakona iz l. 1890 priznali tudi avstrijsko državljanstvo in z njim vse politične pravice.

Medtem ko so Italijani vse do l. 1914 zahtevali od Avstrije izvajanje politike popolnoma odprte meje med obema državama, od l. 1918 pa vse do danesnega dne sami izvajajo politiko, ki zapira mejo med južnimi in severnimi Tirolci.

Skozi ves ta čas je politika odprtih mej Trstu ohranila pretežnost italijanskega življa, kajti zraven pretežnega števila italijanskega prebivalstva je bila italijanska kolonizacija vedno številčno jača od jugoslovanske; danes, pod britsko-ameriško upravo, pa je Italijanom celo uspelo, da so v Trstu preprečili vsako naselitev iz slovenskega ali hrvaškega zaledja, tako da je prirodni priliv prebivalstva z vasi v mesto povsod onemogočen, zaradi česar so naši ljudje, ki prihajajo v Trst iz Jugoslavije, enostavno prisiljeni, zateči se k raznim begunskim ustanovam, da si iščejo zasluzek v prekomorskih krajih Amerike in Avstralije. Stvar je toliko usodnejša za Trst, ker so v preteklih dveh stoletjih pravi doseljenici največ doprinesli k temu, da je Trst postal bogato in zelo cvetoče mesto. Kajti prav naši naseljenci niso le osveževali sicer negibni mestni živeli, ampak so v tržaško življenje vnesli duh tekmovanja in podjetnosti ter s tem Trstu dali tisto živahnost, ki ga je medtem popolnoma izgubilo.

Zaradi tega smo ne le v stanju razumeti tirolske pritožbe proti italijanskemu pridruženju vsakega svobodnega napredka domačega

južnotirolskega življa, ampak mi občutimo — kot občutijo tudi Tirolci — kako se naše narodne sile razpajo po prekomorskih krajih, medtem ko bi iste mogle biti koristne tukaj nam in tudi tržaškemu Italijanom!

Zaman trdijo Italijani, da je njihova politika predvsem evropska. Njim dozdevni pristane na zamisel svobodne in združene Evrope služi samo v izgovor za prikrivanje njihove prave politike podrejanja tega domnevnega evropskega italijanskim osvajačnim pohlepom.

Zato nam inomošne manifestacije prihajajo prav. Saj bodo doprinesle k temu, da se zahodnim silam končno le odprejo oči, in da uvidijo, kako bedna tesnosrčnost se krije za italijanskimi neiskrenimi prepričevanji.

Italijani se zaman junačijo s snežnimi kepami. Naši svobodni, enako kot oni južni Tirolci, se bliža nova pomlad. Saj ni mogoče, da ne bi v našem primeru svobodni svet uvidel škodljivosti nesmiselnosti dosedanje angloameriške politike na Tržaškem, kjer smo slovenski domačini v šestih letih zavezniške zaupne uprave v imenu Varnostnega sveta Združenih narodov izgubili več narodne posesti, kot prej v petdesetih letih pod Avstrijo in zadnje čase, med obema svetovnjima vojnima, pod neizprosnim bičem fašističnega trinoštva!

IZ NABREŽINE

Otvoritev nove šole

5. decembra ob 16. uri je bila v Nabrežini svečana otvoritev nove osnovne šole.

Slavnosti je prisostvovalo mnogo zastopnikov oblasti, med katerimi je bil tudi področni poveljnik general T. J. Winterton. K otvoritvi je občinska uprava povabila vse domače občinske svetovale, zastopnike ostalih slovenskih občin našega področja ter slovenska občinska svetovale tržaške občine dr. J. Agneletta in dr. J. Deklevo.

Zbrane zastopnike oblasti in povabljence je pozdravil župan Josip Terčon najprej v slovensčini in nato v italijanski in z naslednjim nagovorom:

»Zbrali smo se, da slovesno otvorimo novo šolsko poslopje za Nabrežino, v katerem bodo našli zatočišče učenci slovenske in italijanske osnovne šole.

Izreden in vesel je ta dogodek za naš skromni kraj.

INTERSOC

Na zadnjem zasedanju Socialistične internacionale je avstrijski zastopnik, podkancler Schaefer, ostro nastopil proti italijanski zahtevi, naj bi tržaško vprašanje rešili s plebiscitom; nato je Schaefer zahteval plebiscit za Južno Tirolsko, o čemer pa Italijani nečisto nič slišati!

Italijanskemu »socialističnemu« zastopniku Trevesu je postalo takoj jasno, da ne more nič koristnega pričakovati od tako zares socialistično in demokratično razpoloženega mednarodnega političnega foruma, zato je predlagal, naj se Intersoc ne peča več s tržaško zadevo, kar so navzoči sprejeli, upoštevajoč v polni meri seveda dejstvo, da so uvedli preiskavo o tržaškem vprašanju prav na italijansko zahtevo!

Preiskava Intersoca o Trstu pa je vendarle imela za nas velik pomen: komisija Socialistične internacionale, ki je letos pod vodstvom belgijskega ministra Huysmansa prišla v Trst, je imela priložnost, da vsestransko preuči bistvo tržaškega vprašanja in ugotovi globoko zlaganost italijanske propagande o Trstu. Huysmans je vsem tem nepristransko poročal na zadnjem štokholmskem kongresu Intersoca ter že tedaj dal razumeti italijanskemu zastopstvu, ki je tržaško zadevo spravilo na spored zasedanja, da se mednarodni demokratični socializem ne more vpregati v italijanske imperialistične spletke, čeprav sramežljivo ovite s socialdemokratsko tenčico.

Potrebe Sv. Križa

Mestna občina ima verjetno preveč skrbi in poslov z mestom in predmestjem in se torej za potrebe ne more zanimati in skrbeti, kot bi se spodobilo.

Te zapuščenosti in brezbriznosti smo pa menda prav v Sv. Križu največ deležni. Občinska uprava se naš kaj rada spominja z obljubami in besedami, a dejanj je zelo malo ali nič. Če bi ne bili pri vandrani v našo vas istrski izseljenci, bi se tržaška občina se toliko za nas ne brigala. Toda že zaradi teh ljudi je treba vsaj nekaj narediti, da bodo čutili, da so prišli v naročje »skrbne matere domovine« in ne kake brezbrizne mahehe.

Tako so se vendar odločili in nekaj popravili vaše poti, ki so že toliko časa v obupnem stanju in bremenijo vedno bolj občinski proračun. Toda ta popravila še niso popolna, niti niso zajela vseh važnejših poti skozi vas. Čas bi že bil, da bi se občina končno odločila in temeljito popravila vse poti, vsaj sedaj, ko je v naši vasi nova vas izseljencev, ki gotovo niso tako potrpežljivi kot domačini.

Prav tako nujno ali morda še bolj pereče je vprašanje kanalizacije po vasi. Človek ima vtis, da je v kakem zakotnem hribovskem naselju, kjer se razne vrste odpadne vode iz hiš in hlevov zbira ob zdrapanih koloovozih in s svojim bolj ali manj neprijetnim duhom odganjajo popotnike vse slabe misli... Sv. Križ ne kaže, da bi bil del velike tržaške občine, za katero se danes zanima ves svet!

V zadnjem gospodarskem načrtu je bilo menda odobrenih 10 milijonov lir za kanalizacijo. Ne vemo za potrebe drugih vasi in delov naše občine, a gotovo je, da je za našo vas vprašanje kanalizacije življenjskega pomena. Neračunljivo se nam zdi, da se higienični urad ni prepričal osebno q stvari in zahteval rešitev. Upamo, da bo to zimo ali prihodnjo pomlad zadeva rešena in da se nam ne bo treba seliti iz zdravstvenih razlogov.

Sedaj ko je vreme postalo hladno in morje ni več primerno za kopanje, bi se tudi mi radi vsaj

kadaj okopali v domači kopalnici. Zakaj so pravzaprav zidali to kopalnico, če je ne mislijo odpreti in izročiti domačinom v uporabo? Saj bi prav prišla tudi istrskim izseljencem, ki so tudi oni radi čisti in umiti.

Zima je pred durmi. Zato smo prepričani, da bo občinski urad za javna dela zaposlil našo mladino, ki v prevelikem številu tava brez dela po vasi.

Hrabroslov Volarič

(Konec s 3. strani)

prepeval. Ni bilo pevskega nastopa, da ne bi imel na sporedu Volaričev skladbo, in to ne samo na Goriškem, ampak tudi po drugih krajih Slovenije.

Kobarid je svojemu zaslužnemu sinu postavil 8. septembra l. 1908 kamenit spomenik, ki je predstavljatelj skladatelja Volariča v naravnih velikosti s pesmarico v roki. Ta spomenik so sosedni »kulturosose« na divjaški način zrušili 22. junija 1922. leta.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež
Tiska:
tiskarna »Adria«, d. d. v Trstu

ZOBOZDRAVNIK
Dr. DANILO BREZIGAR
ordinira
v Nabrežini, 130
(v hiši g. Tanceta)
od 16. do 20. ure
Ob nedeljah
od 10. do 12. ure

Mizarji
kmetovalci
podjetniki
Deske smrekove,
macesnove
in trdih lesov,
trame in par-
kete nudi najugodnejše
CALEA
TEL. 90441 **T R S T**
Viale Sonnino, 24

B. BELTRAM - TRST IMPORT - EXPORT

Darilne pakete za Jugoslavijo
in druge države po najnižjih cenah

Pošiljamo živila, zdravila, tekstilno blago, šivalne stroje, radijske aparate, harmonike, kolesa, vespe in druge artikle sploh.

Razpolagamo s skladiščem v Punto Franco 2/a-21

Obrnite se osebno ali pismeno na urad
v ulici Valdirivo 3/I. - Telefon 69-91

DARILNE PAKETE za Jugoslavijo in druge kraje

po ugodnih cenah pošilja domača tordka

„ALASKA“ Import-Export

TRST - Ulica S. Lazzaro 13-I. - Tel. št. 56-58

Pošiljajo se živila, tehnični predmeti, in zdravila

Naše blago najboljša kakovosti - Naše cene najugodnejše

Naša dostava najhitrejša in zajamčena

Obrnite se na nas osebno ali pismeno

Interexport - Trst

BREDA RUS - MIKULETIČ & MILAN BJELICA - ŽIVKOVIČ

IMPORT - EXPORT

živila, tehnične predmete (šivalne stroje, radijske aparate, kolesa, štedilnike itd.; harmonike, tekstilno blago itd.), razpošilja najhitreje in najbolj zanesljivo

Jugoslovanskim podjetjem nudimo posebne popuste in ugodne plačilne pogoje

Pošiljamo tudi darilne pakete za vse države pod najugodnejšimi pogoji in najhitreje iz lastnega skladišča v Punto Franco, Trst. - Obrnite se osebno ali pismeno na naš naslov:

URAD - Riva Grumola 6.I., tel. 29-302 - P.O. Box 1219
Skladišče: Punto Franco magg. II vrata 70, tel. 7232

Resnica o tržaškem vprašanju

(Konec s 3. strani)

lijonskemu narodu. Dr. Agneletto je odgovoril, da se pravice narodnim manjšinam ne smejo meriti po njihovem številu, po kvantumu, ampak po tem, ali je manjšina avtohtona in kaj potrebuje za svoj obstoj in razvoj. Italija zatira — je nadaljeval dr. Agneletto — beneške Slovence in tudi gorjske ne priznava njihovih pravic, ter da krši s tem določbe svoje ustave in demokratska načela, ki jih je sprejela z mirovno pogodbo. Zakaj pa ona kljub temu to dela, bi moral dopisnik vprašati rimsko vlado.

In v tej zvezi je dopisnik milanškega »Corriere della Sera« hotel izvedeti od dr. J. Agneletta, če obsoja tudi kršenje pravic in nasilja na področju B. Dr. Agneletto je poudaril, da kot predsednik Slovenske demokratske zveze in kot človek obsoja vsako nasilje nad drugim narodom, pa naj prihaja od koder koli. Tako obsoja tudi vsako nasilje nad Italijani na področju B. Znati pa je treba, da se na področju B ne postopa proti Italijanom, ker so Italijani, ampak v kolikor so antikomunisti: prav preganjajo. K temu je dr. Agneletto s Slovenci in Hrvati, ki so antikomunisti. Nato je vprašal dopisnik »Primorskega dnevnika«, ali ne ve dr. Agneletto, da imajo Italijani na področju B jezikovno enakopravnost in da se narodnostno ne preganjajo. Nato je dr. Agneletto poudaril, da imajo sicer Italijani jezikovno enakopravnost, nimajo pa politične svobode, kakor jo nimajo Slovenci in Hrvati - nekomunisti. Odgovor je bil popolnoma jasec. Z njim se je zadovoljil vprašalec. Le »Primorskemu dnevniku« ni odgovoril prijal, zato je v svojem poročilu o poteku tiskovne

konference, ki mu je bila trn v peti, stvar popolnoma povtoril in javnosti prikazal po svoje, kakor pač zna, kadar govori o političnih nasprotnikih.

Casnikarji so se razšli z ugotovitvijo, ki so jo javno iznesli, da je bila tiskovna konferenca koristna in plodonosna, kar je nam vsem lahko samo v ponos in zadoščenje za naše delo. Konferenca pa je naletela na majhen odmev v italijanskem in jugoslovanskem tisku, ker je bila zastopnikom obeh sosednih držav neljuba zaradi resnice o tržaškem vprašanju, ki je prišla med njo jasno na dan.

Varstvo naravnih lepot

ZVU je razpustila komisijo za varstvo naravnih lepot, ker je dopolnila svojo štiriletno službeno dobo.

Urad vrhovnega upravnika za spomenike, umetnostne galerije in starine v Trstu je imenoval novo komisijo za varstvo naravnih lepot za štiriletno razdobje 1953-57.

Komisijo bodo sestavljali:

odv. Marcello Travani, zastopnik Vzglajnega urada ZVU, kot predsednik;

arh. Benedetto Civiletti, vrhovni upravnik spomenikov, umetnostnih galerij in starin, kot podpredsednik;

odv. Piero Slovacchi, predsednik »Ustanove za turizem«, kot član;

slikar Dino Predonzani, predstavnik Sindikata umetnikov, slikarjev in kiparjev, kot član;

dr. E. Dario Rustia-Traina, predstavnik »Pokrajinske zveze kmetovalcev«, kot član; in

dr. Eng. Giuseppe Tosoni, predstavnik »Združenja hišnih lastnikov«, kot član.

PREDAVANJE SPM

SPM v Trstu vabi vse svoje člane in prijatelje, da se udeležijo predavanja, ki ga bo imel v četrtek, 17. decembra ob 20.30, v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-II g. dr. Josip Agneletto o temi: »Kako daleč na zahod so segali Slovenci v srednjem veku.«

življenjske ravni. V naši občini čaka sicer na rešitev še mnogo problemov javne koristi, katerih se bomo tudi v bodoče z vso vztrajnostjo oklenili v prepričanju, da bomo našli povsod, kjer je potreba, moralno in gnetno pomoč.

Zupanov pozdravni govor so sproti prevajali v angleščino.

Področni poveljnik je v svojem govoru izrekel svoje zadovoljstvo, da je ZVU z zidavo nove šole omogočila slovenskim in italijanskim učencem v Nabrežini uspešen pouk pod skupno streho. Razen tega so z zidavo nove šole rešili tudi pereče vprašanje prostorov slovenske industrijske strokovne šole v Nabrežini, ki se bo zdaj lahko preselila iz dosedanje, zanjo neprimerne stavbe v staro poslopje v svinne šole.

General Winterton je nato prežal modri trak, ki je bil razpet preko vhoda v šolsko poslopje. Po blagoslovitvi, ki jo je opravil nabrežinski župnik Rejc, je bil ogled novih zračnih, sončnih in prostornih razredov, pisarniških prostorov in pritlik, nakar je sledila zakuska, ki jo je občina priredila vsem zastopnikom oblasti in povabljenecem.

Potrji v globoki žalosti naznanjamo, da nas je 3. t. m. za vedno zapustil naš dragi oče

IVAN STEKAR

star 91 let.

Užaloščene družine: STEKAR, BAGLIONI in GASPERI ter ostalo sorodstvo.

Trst, 3. dec. 1953.